

بررسی وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها از دیدگاه صاحب‌نظران (مورد دانشگاه تهران)

ندا اسماعیل‌نیا^{*}، ابولقاسم نادی^{**}، حمیدرضا آراسته^{***}

چکیده

هدف این پژوهش بررسی وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران این حوزه در دانشگاه تهران بود. این پژوهش با توجه به هدف از نوع کاربردی و با توجه به نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی و از نوع پیمایشی است. برای گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته در اختیار ۴۸ نفر از صاحب‌نظران دانشگاه تهران قرار داده شد. قابلیت اعتماد پرسشنامه براساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۳ است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین) و آمار استنباطی (تی تک نمونه‌ای، خی دو، فریدمن و آزمون ویلکاکسون) استفاده شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که وضعیت موجود بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران پیرامون هدف‌های ششگانه بین‌المللی شدن یعنی ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین فرهنگی در دانشجویان (به‌عنوان شهروند جهانی)، بهبود کیفیت آموزش، بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی، ارائه خدمات به جامعه، تأمین منابع مالی جدید و افزایش شهرت دانشگاه در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد. پیرامون وضعیت موجود فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران، نتایج پژوهش حاکی از آن است که مؤلفه‌های مربوط به آگاهی، تعهد، برنامه‌ریزی، عملیاتی کردن برنامه‌ها، تقویت و بازبینی از دیدگاه صاحب‌نظران در سطح نسبتاً مطلوب ارزیابی شده است. نتایج پژوهش همچنین نشان می‌دهد وجود منابع مالی ناکافی، تسهیلات و امکانات فرسوده و نامناسب و وجود موانع فرهنگی از جمله عمده‌ترین موانع بین‌المللی شدن دانشگاه تهران هستند. بالاخره، نتایج پژوهش حاکی از آن است که بین وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران فاصله معناداری وجود دارد.

کلید واژه‌ها: آموزش عالی؛ بین‌المللی شدن دانشگاه؛ دانشگاه تهران

* مدرس دانشگاه پیام‌نور
** هیأت علمی دانشگاه تهران
*** هیأت علمی دانشگاه خوارزمی

مقدمه

همزمان با پدیده جهانی شدن، ضرورت متحول شدن نهادهای آموزش عالی و تأکید بیشتر بر همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به عمل آمده است (بازرگان، ۱۳۸۶: ۱۶). بعد بین‌المللی، آموزش عالی روز به روز مهم‌تر، پیچیده‌تر و مبهم‌تر می‌شود. دلایل زیادی برای این تبدیلات و تحولات وجود دارد. عوامل اصلی به وجود آورنده تغییر را می‌توان در توسعه خدمات ارتباطی و اطلاعاتی پیشرفته، جابه‌جایی روزافزون نیروی کار بین‌المللی، تأکید زیاد بر تجارت آزاد، تمرکز بر جامعه دانش‌بنیان، افزایش سطوح سرمایه‌گذاری خصوصی و کاهش حمایت‌های دولتی از بخش آموزش و یادگیری مادام‌العمر دانست (نایت^۱، ۲۰۰۴: ۷-۵). بین‌المللی کردن آموزش عالی شامل تسهیم فعالیت‌های علمی، ترویج نوآوری‌ها و درک متقابل فرهنگ‌های مختلف با هدف بهبود زندگی و رفاه بشریت است. در آموزش عالی موفقیت دانشجویان برای داشتن زندگی بهتر و بهبود زندگی سایر افراد جامعه حائز اهمیت است. بنابراین، دانشگاه‌ها باید فرصت‌های مناسبی را برای زندگی و آینده‌ای بهتر برای مردم و کشور فراهم کنند. این موضوع بدون تعاملات ملی و بین‌المللی، فعالیت‌های مشترک و یادگیری‌هایی از جهانیان غیر ممکن به نظر می‌رسد (آراسته، ۱۳۸۷: ۴۱-۴۰). بر طبق گزارش شورای آموزش و پرورش آمریکا^۲ (۲۰۰۵) نیاز روز افزون به مهارت‌های بین‌المللی، جابه‌جایی بین مرزها و توانایی‌های فنی، دنیایی پیچیده‌تر و چالش‌های جدیدتری را برای مراکز آموزش عالی ایجاد کرده است. امروزه شرایط محیط جهانی فشار زیادی به مؤسسات آموزش عالی، برای تأمین فرصت‌های یادگیری مناسب برای دانشجویان تحمیل می‌کند؛ تا از این طریق دانشجویان قادر به رقابت در محیط جهانی باشند و با چالش‌های روز افزون جامعه جهانی روبرو شوند. بسیاری از دانشگاه‌ها با بین‌المللی کردن دانشگاه خود می‌توانند به دانشجویان کمک کنند تا دانش، مهارت‌ها و تجارب مورد نیاز را کسب کنند و برای رقابت در اقتصاد جهانی آماده شوند و اعضای سودمند برای جامعه جهانی خود باشند (بندریس^۳، ۲۰۰۷: ۱).

در سند چشم‌انداز کشور، ایران در سال ۱۴۰۴، در قالبی از تعامل سازنده و مؤثر در روابط

1. Jane Knight
2. The American Council on Education
3. Rachid Bendriss

بین‌المللی، برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری و متکی بر سهم منابع انسانی و سرمایه اجتماعی به تصویر کشیده شده است (رحمان‌سرشت به نقل از آراسته، سبحانی‌نژاد و همایی، ۱۳۸۷: ۴۸). در برنامه پنجم توسعه نیز در قالب بند «ج» ماده ۲۰ مبنی بر تدوین ضوابط و ارائه حمایت‌های لازم در راستای تشویق طرف‌های خارجی، قراردادهای بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی برای انتقال دانش فنی و بخشی از فعالیت‌های تحقیق و توسعه مربوط به داخل کشور و انجام آن با مشارکت شرکت‌های داخلی و همچنین بند «ه» ماده ۲۴ مبنی بر حمایت از توسعه مبادلات و همکاری بین‌المللی در حوزه آموزشی، پژوهشی و فناوری و تبادل استاد و دانشجو به‌ویژه در زمینه‌های علوم انسانی، معارف دینی و علوم پیشرفته و اولویت‌دار جمهوری اسلامی ایران با کشورهای دیگر با تأکید بر کشورهای منطقه و جهان اسلام است (قانون برنامه پنجم توسعه، ۱۳۸۹). بر همین اساس، دانشگاه تهران به عنوان اولین دانشگاه رسمی ایران، یک دانشگاه جامع دولتی است که با مأموریتی ملی و بین‌المللی با هدف توسعه مبتنی بر دانایی در زمینه‌های علوم، فنون و هنر به فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی اقدام می‌کند (برنامه استراتژیک و برنامه پنج‌ساله ۱۳۸۹-۱۳۸۴) دانشگاه تهران: ۳۲). دانشگاه تهران با اقتباس از اسناد رسمی از جمله سند چشم‌انداز و نقشه جامع علمی کشور اقدام به تدوین سند چشم‌انداز خود در افق ۱۴۰۴ و نیز تدوین برنامه‌های راهبرد این سند جامع کرده، تا ضمن ارتقاء دانشگاه در تمامی جنبه‌ها در سطح ملی و بین‌المللی، گامی مؤثر در دستیابی به اهداف اسناد رسمی از جمله سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ و نیز نقشه جامع علمی کشور بردارد. بر اساس این سند چشم‌انداز، دانشگاه تهران در افق ۱۴۰۴ «دانشگاهی جامع، دارای جایگاه ممتاز در خلق علم و فناوری، مرزسکن علمی در سطح ملی و منطقه‌ای و پیشرو در توسعه مفاهیم الهام بخش علمی و پژوهش‌های بنیادی مبتنی بر مکتب اسلام و ارتقاء‌دهنده تحقیقات توسعه‌ای و کاربردی علم و فناوری و توانمندساز فارغ‌التحصیلان در تراز جهانی برای شکل‌دهی به الگوی دانش بنیان توسعه ملی» است (برنامه پنج ساله دوم ۱۳۹۴-۱۳۹۰ دانشگاه تهران: ۵-۶).

بر این اساس، دانشگاه تهران، با توجه به چشم‌انداز و مأموریت خود و همچنین با توجه به قانون برنامه توسعه اقتصادی، ایجاد و توسعه مراکز بین‌المللی را در دستور کار خود قرار داده است (آئین‌نامه تأسیس مراکز بین‌المللی دانشگاه تهران، ۱۳۸۷: ۱). و از طرفی معاونت امور

بین‌المللی دانشگاه تهران که با هدف بین‌المللی‌سازی فعالیت‌ها و برنامه‌های دانشگاه تشکیل شده، سعی می‌کند با انجام‌دادن مجموعه برنامه‌ها و فعالیت‌های هدفمند به ارتقاء کمی و کیفی فعالیت‌ها و جایگاه بین‌المللی دانشگاه تهران در عرصه جهانی اقدام کند. در راستای توجه به این نیاز و با توجه به ناکافی بودن پژوهش‌های انجام شده در زمینه بین‌المللی شدن آموزش عالی در ایران و به‌ویژه بررسی وضعیت بین‌المللی شدن دانشگاه تهران، در پژوهش حاضر سعی شده است با توجه به شاخص‌های مربوط به بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها که در پیشینه این حوزه شناسایی شده است، به ارزیابی وضعیت موجود و مطلوب این شاخص‌ها در دانشگاه تهران اقدام شود. با توجه به مباحث مذکور سؤال اصلی پژوهش حاضر این بود که «وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران چگونه است؟»، بر اساس این پرسش، سؤال‌های فرعی پژوهش به شرح زیر است:

- وضعیت موجود بین‌المللی شدن در دانشگاه تهران چگونه است؟
- وضعیت مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران چگونه است؟
- آیا بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران فاصله‌ای وجود دارد؟

بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها اصطلاح جدیدی نیست و برای قرن‌ها، در علوم سیاسی و روابط دولتی از آن استفاده می‌شده است. اما رواج آن در بخش آموزش از اوایل دهه ۱۹۸۰ بوده است. قبل از آن، اصطلاحات آموزش بین‌المللی و همکاری بین‌المللی مورد توجه بوده که هنوز هم در برخی کشورها از آن‌ها استفاده می‌شود. در دهه ۱۹۹۰، بحث درباره استفاده از اصطلاح آموزش بین‌المللی از آموزش تطبیقی، آموزش جهانی و آموزش چند فرهنگی متمایز شده است (دی‌ویت^۱ و همکاران، ۲۰۰۵: ۱۰). بین‌المللی شدن آموزش عالی طی سال‌های ۲۰۰۹-۱۹۷۵ رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است؛ به‌طوری‌که از ۰/۸ نفر در هر یک میلیون در سال ۱۹۷۵ به ۳/۷ نفر در یک میلیون در سال ۲۰۰۹ رسیده است. بر اساس گزارش یونسکو تعداد دانشجویان ثبت نامی از ۶۵ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ به ۱۶۵ میلیون نفر در سال ۲۰۰۹ رسیده است که رشد ۶۵٪ را نشان می‌دهد، از این بین تعداد دانشجویان خارجی در طی همین سال‌ها ۷۷٪ افزایش داشته است (نمودار ۱). البته، باید به این نکته توجه کرد که روند

بین‌المللی شدن در تمام نقاط جهان به یک میزان گسترش نیافته است. اکثر دانشگاه‌های معتبر جهانی، در اهداف و مأموریت آن‌ها، آموزش و پژوهش برای خدمت به جامعه و منافع عمومی جهانی است؛ اگر چه منافع بومی و ملی اولویت بیشتری دارند.

نمودار ۱: رشد بین‌المللی شدن در آموزش عالی (۱۹۷۵-۲۰۰۹، در هر یک میلیون نفر)

(منبع: OECD، ۲۰۱۱: ۳۲۰)

همان‌طور که نمودار یک نیز نشان می‌دهد، در طی دهه‌های اخیر، روند رشد گسترده شدن فرصت‌های آموزش عالی در جهان به افزایش بی‌سابقه تقاضا دانشجویان برای آموزش عالی به ویژه برای آموزش عالی فراملی در کشورهای مختلف منجر شده است. به استناد گزارش یونسکو، برآوردهای ثبت نام در آموزش عالی جهان نشان می‌دهد که بیش از ۱۰۰ میلیون دانشجو در سراسر جهان تحت پوشش آموزش‌های فراملی قرار گرفته‌اند و تا سال ۲۰۲۰ میلادی این رقم به ۱۲۵ میلیون نفر خواهد رسید. داده‌های بین‌المللی در خصوص نسبت دانشجویان خارجی نشان می‌دهد که دانشجویان آسیایی بیشترین درصد دانشجویان خارجی در حال تحصیل در کشورهای عضو و غیر عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه را تشکیل می‌دهند. کشورهای چین با نسبت ۸ درصد، کره با ۵/۴ درصد و ژاپن با ۳/۴ درصد به ترتیب بیشترین تقاضای دانشجویان برای آموزش‌های بین‌المللی را دارند. مطالعه برآورد تقاضای جهانی دانشجویان برای آموزش عالی در سطح بین‌المللی تا سال ۲۰۲۵ میلادی حاکی از افزایش نرخ در حال رشد تقاضا برای آموزش بین‌المللی است. کشور چین بالاترین رشد را داشته است و انتظار می‌رود این میزان افزایش یابد. بر اساس برآورد تقاضا برای آموزش عالی بین‌المللی در سال ۲۰۲۵ میلادی کشورهای چین، هند، مالزی، کره، ترکیه، مراکش، ویتنام و ایران به ترتیب هشت کشور رتبه اول تقاضا برای آموزش بین‌المللی در سال ۲۰۲۵ میلادی به شمار خواهند آمد (موسز به نقل از بازرگان، حسین قلی‌زاده، دادرس، ۱۳۸۹: ۲).

بین‌المللی شدن دانشگاه^۱ عبارت است از فرآیند تلفیق بعد بین‌المللی، بین‌فرهنگی و جهانی به اهداف، کارکردها و خدمات دانشگاه‌ها (نایت به نقل از نایت، ۲۰۰۷: ۲۱۴). در تعریف فوق نکات زیر حائز اهمیت هستند:

فرآیند: اشاره به مفهوم فرآیند در تعریف، به این نکته اشاره دارد که بین‌المللی شدن، تلاشی مستمر و پیوسته است. مفهوم فرآیند به این امر اشاره دارد که بین‌المللی شدن یک ویژگی تکاملی و روبه رشد است. به فرآیند اغلب در قالب مدل سه بعدی آموزش یعنی درون‌داد، فرآیند و برون داد نگریسته می‌شود.

ادغام: مفهوم ادغام به فرآیند القا و تثبیت بعد بین‌المللی و بین‌فرهنگی در خط‌مشی‌ها و برنامه‌های سازمان اشاره می‌کند. تا تضمین دهد که بعد بین‌المللی در مرکز فعالیت‌ها باقی می‌ماند و به حاشیه رانده نمی‌شود.

بین‌المللی، بین‌فرهنگی و جهانی: این واژه‌ها تعمداً در دسته سه‌تایی استفاده شده‌اند. واژه بین‌المللی در موقعیت‌هایی به کار می‌رود که درباره روابط فی‌مابین ملت‌ها، فرهنگ‌ها یا کشورها استفاده می‌شود. از طرفی بین‌المللی شدن به تنوع فرهنگ‌هایی نیز اشاره می‌کند که در داخل کشورها، جوامع و مؤسسه‌های وجود دارد. بنابراین، مفهوم بین‌فرهنگی این جنبه را پوشش می‌دهد. و در نهایت مفهوم جهانی به حوزه‌ای در سطح جهان اشاره دارد، این سه واژه مکمل یکدیگر هستند و همگی با هم مفهوم بین‌المللی را به صورتی گسترده‌تر و عمیق‌تری توصیف می‌کنند.

هدف، کارکرد و خدمات: هدف به نقش و اهداف همه جانبه آموزش عالی در یک کشور یا مأموریت‌های سازمان اشاره دارد. کارکرد به اصول و وظایف اولیه‌ای اشاره دارد که برای نظام آموزش عالی یک کشور یا مؤسسه به‌خصوصی تعیین می‌شود. که معمولاً شامل تدریس، پژوهش و عرضه خدمات به جامعه است (نایت، ۲۰۰۷: ۲). بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها تحت تأثیر عوامل درون سازمانی و برون‌سازمانی قرار دارد. این عوامل شامل درون‌دادها، فرایندها و برون‌دادهای آموزش عالی است. از جمله پذیرش دانشجو از کشورهای خارجی، برنامه‌داری بین‌المللی، تعهد مدیریت ارشد، آموزش و مطالعات بین‌المللی، زبان خارجی، افزایش سرمایه‌گذاری، مبادله و مشارکت دادن هیأت علمی در تدریس و تحقیق و... است (نایت،

۱۹۹۴: ۶۳). به زعم نایت (به نقل از کیانگ^۱، ۲۰۰۳: ۲۶۰) فرآیند بین‌المللی شدن آموزش عالی از عناصر زیر تشکیل شده است:

آگاهی^۲: منظور از این مرحله ایجاد آگاهی در کارکنان، اعضای هیأت علمی و دانشجویان پیرامون اهمیت و منافع بین‌المللی شدن دانشگاه است؛ تعهد: مرحله متعهد شدن به این معناست که یک بعد بین‌المللی به امور تدریس/یادگیری، پژوهش و کارکردهای خدماتی دانشگاه ادغام شود؛ برنامه‌ریزی: منظور از برنامه‌ریزی ایجاد یک نقشه یا راهبرد جامع برای بین‌المللی شدن دانشگاه است؛ عملیاتی کردن برنامه^۳: منظور از عملیاتی کردن برنامه به کار بستن جنبه‌های متفاوت راهبردهای بین‌المللی شدن و ایجاد فرهنگی حمایتی در راستای بین‌المللی شدن دانشگاه است؛ بازبینی^۴: منظور از بازبینی ارزیابی و افزایش مستمر کیفیت جنبه‌های مختلف فرآیند بین‌المللی شدن دانشگاه است؛ تقویت^۵: شناختن و پاداش دادن به مشارکت اعضای هیأت علمی و کارکنان در اقدامات و فعالیت‌های بین‌المللی است.

نمودار ۲: فرآیند بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها، (نایت به نقل از کیانگ، ۲۰۰۳: ۲۶۰)

آثار و نتایج بین‌المللی شدن آموزش عالی از دیدگاه متخصصان و محققان را بوسترم^۶ (۲۰۱۰: ۱۵۱-۱۵۰) در جدول ۱، در دو بعد نتایج مثبت و منفی ارائه کرده است.

1. Qiang
2. Awareness
3. Operationalization
4. Review
5. Reinforcement
6. Bostrom

جدول ۱: نتایج بین‌المللی شدن آموزش عالی

نتایج بالقوه مثبت بین‌المللی شدن	
افزایش مهارت‌های بین فرهنگی (Grunzweig & Rinehart, 2002)	ظرفیت برای به‌کار بردن استانداردهای بین‌المللی (Knight, 2006)
آموزش دیدن به عنوان شهروندسازی (de Wit, 2002)	آگاهی از معنای ضمنی تصمیمات و اعمال (Leask, 2004)
منبع تأمین مالی سیستم‌های آموزشی ملی (Tremblay, 2005)	فرصت‌هایی برای جذب مغزها (Green, Eckle, & Barblan, 2002)
جبران کردن کمبود مهارت‌ها (Tremblay, 2005)	افزایش همبستگی بین‌المللی (Knight, 2006)
بهبود کیفیت تحصیلی (Knight, 2006)	ایجاد ابتکاراتی در تدوین برنامه، تدریس و پژوهش (Knight, 2006)
رقابت (Tremblay, 2005)	پرورش شهروندانی ملی و بین‌المللی (Knight, 2006)
آگاهی و توانایی برای هماهنگ شدن با فرهنگ‌های مختلف (Leask, 2004)	تنوع برنامه‌های آموزشی و مدارک تحصیلی (Knight, 2006)
بهره‌وری، کسب درآمد و عواید مالیاتی (Knight, 2006)	تقویت پژوهش و تولید علم (Knight, 2006)
مشارکت در آموزش عالی (Tremblay, 2005)	دسترسی به نظریات و پژوهش‌های جدید (Green, Eckle, & Barblan, 2002)
انتقال فناوری (Tremblay, 2005)	توسعه حرفه‌ای (Green et al., 2002)
چشم‌انداز وسیع داشتن (Leask, 2004)	پیمان‌نامه‌های جدید جهت ارائه برنامه‌ها و یا دوره‌های مطالعاتی ویژه (Green et al., 2002)
شناخت بیشتر در مورد حوزه مورد مطالعه (Leask, 2004)	گسترش پژوهش مبتنی بر بازار (Green et al., 2002)
فهم بین فرهنگی روابط (Knight, 2006)	شرکت‌های جذب شده به منطقه (Green et al., 2002)
تنوع زبان‌ها و فرهنگ‌ها (de Wit, 2002)	
حمایت‌های جمعی و روابط متقابل (Green et al., 2002)	
نتایج بالقوه منفی بین‌المللی شدن	
مطرح شدن مسأله فرار مغزها (Altboch & Teichler, 2001)	
راحت‌تر شدن قوانین مهاجرت (Knight, 2006)	
تعارض بین دانشگاه به عنوان یک سازمان (kerr, 1990)	
رقابت بین اعضای هیأت علمی و گروه‌ها برای به‌دست آوردن منابع (Otten, 2003)	
همگن سازی برنامه درسی (Knight, 2006)	
از دست دادن هویت ملی و فرهنگی (Knight, 2006)	
استفاده بیش از حد از زبان انگلیسی به عنوان ابزار آموزش (Knight, 2006)	
تجاری سازی برنامه‌های آموزشی (Knight, 2006)	
افزایش مدرک‌های بی‌ارزش خارجی یا کاهش کیفیت تأمین‌کنندگان (Knight, 2006)	

بازرگان (۱۳۸۶) پژوهشی تحت عنوان «بررسی آموزش فراملی در ایران و پیشنهاد ساختار مناسب برای تضمین کیفیت آن» انجام داده است که به بررسی وضعیت عناصر تشکیل‌دهنده این نوع آموزش در ایران اقدام می‌کند. نتایج حاصل از داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد که وضعیت موجود این عناصر، با توجه به ضوابط مصوب سازمان‌های بین‌المللی برای آموزش

عالی فراملی، در سطح پایین قرار دارد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که دروندادها و فرآیندهای این نوع آموزش، که بیشتر به صورت برنامه‌های مشترک میان دانشگاه‌های خارج از ایران با دانشگاه‌های داخلی، برگزار می‌شود نشان دهنده وضعیت نسبتاً مطلوب این نوع برنامه‌های آموزشی است، اما برای رسیدن به وضعیت مطلوب راه نسبتاً طولانی باید پیموده شود. درباره برونادهای آموزش عالی فراملی در ایران، با توجه به در دسترس نبودن اطلاعات مربوط به اعتبارسنجی این دوره‌ها در کشور مبدا، درباره کیفیت آن‌ها اظهار نظر قطعی نمی‌توان به عمل آورد. در مطالعه‌ای تطبیقی براساس سه رویکرد رتبه‌بندی تایمز، شانگ‌های و وب سنجی به بررسی وضعیت رتبه‌بندی دانشگاه‌های برگزیده جهان و ایران اقدام کرده است. ارزیابی نسبی دانشگاه‌های منتخب ایران در ویژگی‌های دانشجویی، ساختار، بودجه، مراودات علمی بین‌المللی، منابع اطلاعاتی و برونادهای علمی دانشگاه‌ها نیز وضعیت مناسبی را نشان نمی‌دهد. البته، باید تأکید کرد که این رتبه‌بندی‌ها از نظر علمی و اعتبار نتایج قابل دفاع نیست (منتظر، ۱۳۸۷؛ بازرگان، ۱۳۸۹).

شاهی، نوه ابراهیم و مهرعلیزاده (۱۳۸۷) ارتباطات بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی خوزستان را بررسی کرده‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که دانشگاه‌های یاد شده در مراحل اولیه توسعه را در این زمینه طی می‌کنند. حتی حرکت به سوی گسترش بین‌المللی شدن در این دانشگاه‌ها هنوز شروع نشده است. نتایج حاصل از پژوهش، همچنین نشان می‌دهد که این دانشگاه‌ها هنوز برنامه استراتژیک ندارند. لذا این امر موجب شده است که سیاست‌های توسعه دانشگاه‌های یاد شده به طور با ثبات دنبال نشود و در نتیجه، ارتباطات بین‌المللی آن‌ها نیز دچار رکود و وقفه شده است. فتحی و اجارگاه، زارع و یمنی (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی موانع بین‌المللی برنامه‌داری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی از دیدگاه اعضای هیأت علمی: مورد دانشگاه شهید بهشتی» موانع بین‌المللی کردن برنامه‌داری آموزش عالی را بررسی کرده‌اند. یافته‌های پژوهش بیان‌کننده آن است که اعضای هیأت علمی عوامل فرهنگی، انسانی، سیاسی، ساختاری، تجهیزاتی، محتوایی و روش تدریس را به عنوان موانع بین‌المللی‌سازی برنامه‌های درسی می‌دانند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بین نظر اعضای هیأت علمی به تفکیک گروه آموزشی آن‌ها در خصوص موانع بین‌المللی کردن برنامه‌داری درسی تفاوت وجود دارد.

پژوهش کورتز^۱ (۲۰۰۴) نشان می‌دهد که سه سطح عوامل توانمندساز مهم برای موفقیت برنامه‌های آموزشی بین‌المللی عبارت هستند از: سطح اول شامل رهبری که توصیف‌کننده عواملی است که در راه اندازی فعالیت‌ها مؤثر هستند. سطح دوم: زیر ساخت‌های راهبردی که نشان‌دهنده این است که ساختار و فرآیندهای مؤسسه برای بین‌المللی شدن دانشگاه مؤثر هستند؛ و سطح سوم: فرهنگ مؤسسه، که باعث تعالی فعالیت‌های بین‌المللی می‌شود. کلینجر^۲ (۲۰۰۵) در پژوهشی پیرامون عوامل تأثیرگذار در انتخاب دانشگاه‌های آمریکا توسط دانشجویان خارجی مشخص کرد که احساس امنیت، بورسیه تحصیلی دریافتی و فرصت‌هایی که تحصیل در خارج از کشور را فراهم می‌کنند از عوامل تأثیرگذار در انتخاب دانشگاه‌ها است. تام‌باسیا^۳ (۲۰۰۵) بیان می‌کند که تلاش برای بین‌المللی کردن و حضور جهانی دانشگاه در عرصه جهانی به طور نزدیکی با فرآیند کنونی فعالیت‌ها، افزایش وجهه و رتبه ملی و بین‌المللی مؤسسه گره خورده است؛ بین‌المللی شدن باعث بهبود کیفیت مؤسسه به طور کلی می‌شود. گروهی نیز مدعی هستند که دلایل اقتصادی از جمله ایجاد منابع درآمدی جدید برای دانشگاه مؤثر است.

رامبلی^۴ (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان «بین‌المللی شدن در دانشگاه‌های اسپانیا: فرصت‌ها، الزامات و پیامدها» بیان می‌کند که در سطوح آگاهی، تعهد و عملیاتی کردن فرآیند بین‌المللی شدن این دانشگاه‌ها از سطح بالایی بهره‌مند هستند، اما عملکرد آن‌ها در سطوح برنامه‌ریزی، بازبینی و تقویت به صورت ضعیف گزارش شده است. گارت^۵ (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان «چالش‌های بین‌المللی شدن: یک رویکرد مؤسسه‌ای»، نشان می‌دهد که دانشگاه آکادیا نتوانسته است فعالیت‌های خود را همسو با بازارها و نیازهای جدید جهانی تنظیم کند. در این مطالعه شواهدی مشاهده شده است، مبنی بر اینکه دانشگاه آکادیا نتوانسته است رویکردهای بین‌المللی و مختلف را به برنامه‌های آموزشی یا تجارب دانشجویان وارد

1. Amelia Da vis Courts
2. Klieger
3. John Anthony Tambascia
4. Laura E. Rumbley
5. Shawna R. Garret

کند. بندریس^۱ (۲۰۰۷) در این پژوهش که مدیران آموزش عالی فعال در حوزه بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها حضور داشتند، نشان می‌دهد که همبستگی مثبت بالایی بین سطح بین‌المللی شدن و مؤلفه‌های بیان مأموریت، نوع برنامه‌ها، زیر ساخت‌های سازمانی، میزان تخصیص منابع مالی، اعضای هیأت علمی، دانشجویان خارجی و برنامه‌های دانشجویی وجود دارد.

میوبی و مسعود^۲ (۲۰۰۷) در ۱۱۷ دانشگاه، پژوهشی را انجام دادند با این موضوع که تا چه میزان دانشگاه‌های انگلستان به موفقیت‌های بین‌المللی مطابق قصد استراتژیک خود از بین‌المللی شدن رسیده‌اند؛ نتایج تحقیق نشان داد که ۵۲ درصد (در دسته‌بندی‌ها در گروه بازنده‌های بین‌المللی و برندگان بین‌المللی) دانشگاه‌های انگلستان بین اعلام قصد استراتژیک و تلاش‌های واقعی‌شان به سمت بین‌المللی شدن مطابقت دارد و همچنین ۷۴ درصد از دانشگاه‌های انگلستان در مأموریت خود قصد بین‌المللی شدن را داشتند. علاوه بر این، تحلیل‌ها نشان داد که ۴۸ درصد از این دانشگاه‌ها در سطح دانشجوی بین‌المللی فعال هستند. پیاج (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان «بین‌المللی شدن و آموزش عالی: فهمی از تأثیر دوره‌های کوتاه مدت تحصیل در خارج از کشور» نشان می‌دهد که رشد و پیشرفت در زمینه‌های تحصیلی، شغلی و شخصی از انگیزه‌های اصلی دانشجویان برای شرکت در این دوره‌ها است. علاوه بر این، این دوره‌های تحصیلی باعث می‌شود فهم دانشجویان از فرهنگ و ویژگی‌های شهروندی کشور میزبان افزایش یابد. نتایج این پژوهش در راستای نتایج پژوهش‌های قبلی بوده که نشان می‌دهد دستاوردهای شخصی تحصیل در خارج از کشور عبارت هستند از تسلط به زبان کشور میزبان (مهارت‌ها و قابلیت‌های زبانی)، فهم متقابل فرهنگ، پیشرفت شغلی، کسب مهارت‌های تفکر انتقادی، حساس شدن نسبت به محیط اطراف و افزایش فهم از تنوع قومیت‌ها.

هایل^۳ (۲۰۰۸) در پژوهشی با عنوان «منافع آموزشی بین‌المللی شدن آموزش عالی: رویکرد دانشجویان»، منافع بین‌المللی شدن را چنین گزارش می‌دهد: (۱) گسترش دانش و فهم دیگر ملت‌ها، فرهنگ‌ها و موضوعات جهان؛ (۲) ایجاد شبکه اجتماعی و رشد مهارت اجتماعی و

1. Rachid Bendriss
2. Myoubi & Massoud
3. Hayle

عاطفی؛ (۳) درآمدزایی؛ (۴) سهمیم شدن در تولید دانش. نتایج پژوهش باو^۱ (۲۰۰۹) نیز با عنوان « رشد اعضای هیأت علمی و بین‌المللی شدن پردیس: مطالعه موردی» نشان می‌دهد که اساتیدی که در برنامه مبادله فرهنگی چینی‌ها شرکت کرده‌اند، در بین‌المللی کردن پردیس از طریق ایجاد دوره‌های جدید، جمع‌آوری داده‌ها برای پژوهش، تنظیم سبک‌های یادگیری، کار با دانشجویان بین‌المللی و هدایت کردن برنامه‌ها و فعالیت‌های بین‌المللی تأثیر دارند. سیاح^۲ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان « بین‌المللی شدن آموزش عالی در ایران: مطالعه موردی نظر گروهی از اعضای هیأت علمی»، سعی کرده تا چالش‌های پیش‌روی بین‌المللی شدن آموزش عالی ایران را بررسی کند: ۱. نبود تمایل سیاسی واقعی برای بین‌المللی شدن؛ ۲. نظام آموزشی بسیار متمرکز؛ ۳. ساختارهای بوروکراتیک و غیر منعطف دانشگاهی؛ ۴. اعتماد زیاد بر روش‌های تدریس سنتی؛ ۵. منابع مالی ناکافی (فقدان سرمایه‌گذاری خصوصی قابل توجه)؛ ۶. تسهیلات و ساختار فرسوده و نامناسب؛ ۷. عدم توانایی در استفاده از زبان‌های شناخته شده بین‌المللی (مانند انگلیسی)؛ ۸. مدیریت ضعیف؛ ۹. وجود حوزه‌های تحصیلی به‌شدت سیاسی. همچنین با وجود نقشی که آموزش از راه دور در فرآیند بین‌المللی کردن آموزش عالی بازی می‌کند، به‌رغم توان بالقوه آموزش عالی ایران، آموزش از راه دور مراحل اولیه خود را در ایران سپری می‌کند. در پژوهش دیگری بروس^۳ (۲۰۰۹) ساختارهای سازمانی را بررسی کرده است که در شکل دادن تلاش‌های بین‌المللی شدن مؤسسات آموزش عالی کمک می‌کند. به‌طور کلی نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد که وجود رهبری حرفه‌ای با تلاش‌های بین‌المللی کردن چشمگیر می‌تواند عامل مهمی در بین‌المللی شدن مؤسسات آموزش عالی باشد. دو عامل در این راستا قابل توجه است: (۱) داشتن رهبری حرفه‌ای در سطح دانشگاه برای فرآیند بین‌المللی کردن و (۲) کیفیت برنامه و سازمان برای بین‌المللی شدن. چیلدرس^۴ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان «برنامه‌های بین‌المللی شدن آموزش عالی» برنامه‌های بین‌المللی شدن ۳۱ مؤسسه آموزشی حاضر در انجمن مدیران آموزشی بین‌المللی^۵ را به لحاظ نوع برنامه‌ها، میزان رواج،

-
1. Liangmei Bao
 2. Farah Siah
 3. Bruce
 4. Lisa K. Childress
 5. Association of International Education Administrator

رشد، به‌کارگیری و نظارت بر انجام‌دادن آن‌ها را بررسی کرده است. نتایج نشان می‌داد که برنامه‌های بین‌المللی شدن در ۷۱ درصد از مؤسسه‌ها وجود داشت. همچنین نتایج پژوهش کارکردهای زیر را برای برنامه‌های بین‌المللی شدن دانشگاه مشخص می‌کند: الف) نقشه راهی به‌منظور بین‌المللی شدن دانشگاه؛ ب) سازوکاری برای تشریح معنا و اهداف بین‌المللی شدن؛ ج) وسیله‌ای برای همکاری‌های بین‌رشته‌ای؛ د) وسیله‌ای برای افزایش درآمد. هاردر^۱ (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «تلاش‌های بین‌المللی شدن در کالج‌های بین‌المللی آمریکا: مطالعه‌ای تطبیقی بین مؤسسه‌های شهری، حومه شهر و روستایی» تلاش کرده است به سؤال‌های پژوهشی زیر پاسخ گوید:

- سطح کلی بین‌المللی شدن در کالج‌های محلی آمریکا چگونه است؟
- آیا تفاوت معناداری در میزان بین‌المللی شدن کالج‌های شهری، حومه شهر و روستایی وجود دارد؟
- آیا ارتباطی بین ۴ بعد بین‌المللی شدن با کالج‌های گروه‌بندی شده در طبقات شهری، حومه شهر و روستایی وجود دارد؟

در این پژوهش به روشی پیمایشی، درمیان ۲۷۴۶ نفر از مدیران، اعضای هیأت‌امنا و مدیران ارشد کالج‌های محلی انجام شده و مؤلفه‌های حمایت مؤسسه‌ای، قوانین آموزشی، برنامه‌ها و فعالیت‌های فوق برنامه، خط‌مشی و فرصت‌های اعضای هیأت علمی و دانشجویان بین‌المللی بررسی شده است. نتایج نشان می‌دهد که به‌طور کلی کالج‌های محلی از نظر بین‌المللی شدن در سطح پایینی قرار دارند و کالج‌های روستایی به مراتب کم‌تر از کالج‌های شهری و حومه شهر بین‌المللی شده‌اند.

واتابا^۲ (۲۰۱۰) پژوهشی با عنوان «رویکرد ژاپنی‌ها به بین‌المللی شدن سازمانی دانشگاه‌ها: مطالعه موردی ۳ مؤسسه دانشگاهی ملی» انجام داده است. او در این پژوهش در صدد بررسی این بود که چگونه مؤسسه‌های دانشگاهی ملی می‌توانند با تمرکز بر شکل‌دهی طراحی سازمانی، برنامه‌های راهبردی و عوامل زمینه بین‌المللی شوند. و در نهایت ۵ عنصر مشترک در فرآیند بین‌المللی شدن آن‌ها شناسایی شد تا از طریق توجه به این عناصر بتوانند در مقابل

تغییرات محیطی پاسخ‌گو باشند:

- توسعه هدفمند راهبردهای بین‌المللی شدن
- انجام دادن اقداماتی برای بین‌المللی شدن: مانند اقداماتی به منظور افزایش میزان دسترسی و ارتقاء ظرفیت‌های مربوط به استفاده از زبان انگلیسی.
- فرمان‌ها بالا به پایین و مبتنی بر تخصص
- حرفه‌ای‌گرایی در تبادلات و آموزش‌های بین‌المللی
- ایجاد ساختارهای ماتریسی برای فعالیت‌های بین‌الملل

در نهایت با بررسی ادبیات می‌توان بیان کرد که «بین‌المللی شدن» مهم‌ترین فرآیند جهانی آموزش عالی در دو دهه گذشته بوده است. اگر چه دانشگاه‌ها، از اوان شکل‌گیری جنبه‌هایی از جهانی شدن را با خود داشته‌اند، اما، این مفهوم در عصر حاضر ابعاد گسترده‌تر و ژرف‌تری یافته است. در واقع باز نمود پدیده پیچیده جهانی شدن در آموزش عالی، بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها توصیف شده است. نایت (۲۰۰۷) بیان می‌دارد که بین‌المللی شدن دانشگاه عبارت است از فرآیند تلفیق بعد بین‌المللی، بین فرهنگی و جهانی به اهداف، کارکردها و خدمات دانشگاه‌ها. عناصر متعددی در فرآیند بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها مهم هستند که با بررسی ادبیات این حوزه نشان می‌دهد که عواملی چون اهداف و سیاست‌ها، رهبری و مدیریت، ساختار و کارکنان، سیستم حمایتی، زیر ساخت‌ها، بودجه، همکاری‌های بین‌المللی، اعضای هیأت علمی، دانشجو و برنامه‌های درسی، با فرآیند بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها ارتباط تنگاتنگی دارند. پژوهشگران از مؤلفه‌های زیادی برای بررسی بین‌المللی شدن دانشگاه استفاده کرده‌اند اما آنچه در این پژوهش استفاده شده، مؤلفه‌هایی هستند که فراوانی بیشتری را در بین پژوهش‌ها داشته است و با توجه به اینکه در پیشینه پژوهش، پژوهشگران از عوامل متعدد متنوعی استفاده کرده‌اند و در این پژوهش برای انسجام مفاهیم مورد استفاده، از فرآیند بین‌المللی شدن آموزش عالی از دیدگاه نایت استفاده شد که شامل مؤلفه‌های آگاهی، تعهد، برنامه‌ریزی، عملیاتی کردن برنامه، بازبینی و تقویت تشکیل شده است، در راستای اهداف پژوهش و با توجه به پیشینه پژوهش اهداف و موانع بین‌المللی شدن نیز بررسی شده است. هرچند که امروز رویارویی با فرایندهای جهانی شدن و بهره‌مندی از فرصت‌های پدیدآمده در محیط بین‌المللی، تحت تأثیر توسعه فناوری‌های نوین ارتباطی، ایجاب می‌کند که کشورها و

دولت‌ها در سراسر جهان به توسعه همکاری‌های بین‌المللی، به ویژه همکاری‌های علمی بین‌المللی، روی آورند (محمد نژاد عالی زمینی، روشن و مطهری، ۱۳۸۷: ۲۱۵)، ولی در بسیاری از موارد این فرآیند با موانعی مواجه است. فرهنگ لغت آکسفورد مانع و مشکل را موضوعات و تهدیداتی می‌داند که در جریان یک فرآیند اختلال ایجاد می‌کند و مانع از پیشروی اهداف آن فرآیند می‌شود. با توجه به این تعریف موانع بین‌المللی شدن عبارت است از آن دسته از مسائل و مشکلاتی که در جهت فرآیند بین‌المللی شدن اختلال ایجاد می‌کند و مانع پیشروی اهداف بین‌المللی شدن می‌شود. در این پژوهش موانع بین‌المللی شدن در قالب موانع آموزشی، اجتماعی/ فرهنگی، سیاسی، و اقتصادی بررسی شده است.

خط‌مشی‌ها و برنامه‌های بین‌المللی شدن باید در سه سطح به صورت موازی پیش بروند تا زمینه ایجاد بستری مناسب برای بهره‌مندی از آثار و نتایج بین‌المللی شدن فراهم شود. این سه سطح عبارت هستند از سطوح ملی، وزارتخانه‌ای و مؤسسه‌ای که مربوط به خط‌مشی‌ها و برنامه‌های دانشگاهی می‌شود. خط‌مشی‌ها و سیاست‌های بین‌المللی شدن در سطح ملی عبارت هستند از سیاست‌های آموزشی و سایر خط‌مشی‌ها در سطح ملی که با بعد بین‌المللی آموزش عالی مرتبط هستند؛ خط‌مشی‌های سایر بخش‌های سیاست‌گذاری شامل حوزه‌های فرهنگی، علمی، مهاجرت، تجارت و استخدام. برای عملیاتی کردن چنین خط‌مشی‌های کلانی در سطح جامعه، مسئولان از برنامه‌های ملی یا منطقه‌ای استفاده می‌کنند که بعد بین‌المللی آموزش عالی را ارتقاء می‌دهد یا تسهیل می‌کند. این برنامه‌ها می‌تواند توسط نهادهای دولتی یا سازمان‌های غیر دولتی اجرا شود. علاوه بر این سیاست‌های کلان، بخش از خط‌مشی‌های روند بین‌المللی شدن در وزارتخانه‌های آموزش عالی هر کشوری تدوین می‌شود. خط‌مشی‌ها مرتبط با اهداف، کارکردها، تأمین بودجه و مقررات آموزش عالی از این جمله هستند. برنامه‌های ارائه شده ویژه که توسط بخش آموزشی اداره می‌شود، می‌تواند توسط هر سطحی از دولت یا سازمان‌های عمومی یا خصوصی تأمین شود. مثال‌هایی از این نوع برنامه عبارت هستند از جابه‌جایی اعضای هیأت علمی، اقدامات پژوهشی بین‌المللی و برنامه‌های پذیرش دانشجویان. در نهایت سطح سوم این راهبردها عبارت هستند از خط‌مشی‌هایی که ابعاد ویژه‌ای از بین‌المللی شدن را در سطح مؤسسه و دانشگاه‌ها ملاحظه می‌کنند، یا خط‌مشی‌هایی را دربرمی‌گیرد که ادغام و نگهداشت بعد بین‌المللی در مأموریت اولیه و کارکردهای مؤسسه و دانشگاه را باعث می‌شود.

نایت (۲۰۰۷) در این باره معتقد است که اگر زمینه‌ها و مسائل اقتصادی، سیاسی، تحصیلی و اجتماعی - فرهنگی برای آموزش عالی به‌عنوان یک تغییر و چالش برای بین‌المللی‌شدن شناخته نشود، موضوع مهمی مورد غفلت واقع می‌شود. رهبران آموزش عالی به‌طور روز افزونی بنا به دلایل اقتصادی، سیاسی، تحصیلی و اجتماعی - فرهنگی، در تلاش برای بین‌المللی کردن مؤسسه‌های خود هستند. دلایل اقتصادی در برگیرنده تمایلات مربوط به آماده‌سازی دانشجویان برای شغل‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، کسب درآمد برای مؤسسه و مشارکت در توسعه اقتصادی و رقابت در عرصه‌های بین‌المللی است. امروزه شرایط محیط جهانی، برای تأمین فرصت‌های یادگیری مناسب برای دانشجویان به مؤسسات آموزش عالی فشار زیادی تحمیل می‌کند؛ تا از این طریق دانشجویان قادر به رقابت در محیط جهانی باشند و با چالش‌های روز افزون جامعه جهانی روبرو شوند. بسیاری از دانشگاه‌ها با بین‌المللی کردن دانشگاه خود می‌توانند به دانشجویان کمک کنند تا دانش، مهارت‌ها و تجارب مورد نیاز را کسب کنند و به‌منظور رقابت در اقتصاد جهانی آماده شوند و اعضای سودمند برای جامعه جهانی خود باشند (بندریس^۱، ۲۰۰۷: ۱). دلایل سیاسی به‌ویژه بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر، برآماده کردن دانشجویان از طریق آگاهی از فرهنگ‌های دنیا و کسب مهارت‌های ضروری جهت مورد ملاحظه قرار دادن امنیت ملی و مسائل مربوط به سیاست‌های خارجی تأکید می‌شود. دلایل تحصیلی بر این مسائل تأکید دارد که به‌منظور تقویت آموزش آزاد، ضروری است که فرصت‌هایی برای دانشجویان فراهم شود تا الف) جهان‌بینی جامع و متنوع کسب کنند؛ ب) ابعاد بین‌المللی رشته اصلی مورد مطالعه خود را درک کنند؛ ج) مهارت‌های تفکر جهانی و انتقادی را ایجاد کنند. و سرانجام به دلایل اجتماعی - فرهنگی این نیاز تأکید می‌کنند که مهارت‌های ارتباطی بین‌فرهنگی دانشجویان را بهبود دهند، که این‌ها ضروری هستند تا تنوع فرهنگی و اخلاقی روزافزونی را مورد نظر قرار دهند که در داخل یک کشور و همچنین بین کشورهای مختلف وجود دارند (چیلدرس، ۲۰۰۹: ۲۸۹). در نتیجه تعامل با فرهنگ‌های دیگر، به گونه نوینی از فرهنگ دست خواهیم یافت که غنی‌تر و آفریننده‌تر خواهد بود؛ چرا که از ابتکارات تکنولوژیک سیاسی بهره‌مند خواهد شد. در این گونه نوین فرهنگ، دانشجو به مقابله با مشکلات علمی، سیاسی و اجتماعی‌ای خواهد پرداخت که از تکیه بر ویژگی‌های قومی و

اقلیمی فراتر می‌رود. به عبارت دیگر، با توجه به اهمیت دانشجو در عرصه فرهنگ، دانشجو باید فردی جهان وطن باشد. البته «فرد جهان وطن تپیی آرمانی نیست که در مقابل فرد محلی قرار داشته باشد»، وی کسی است که از نظر اخلاقی و فرهنگی می‌تواند در یک لحظه «هم در سطح جهانی و هم در سطح محلی زندگی کند». جهان وطن‌ها کسانی هستند که «می‌توانند به فراسوی امر محلی رفته به پیامدهای دوردست و درازمدت اعمال خود بیاندیشند، منافع جهانی مشترک را به رسمیت بشناسند و با افراد دیگری که با فرضیات متفاوتی برای پیشبرد این منافع حرکت می‌کنند، وارد گفتگویی هوشمندانه شوند.» (رابرتسون، به نقل از بخشی شیخ‌احمد و بهاری، ۱۳۹۰: ۹۷-۹۶). البته می‌بایست توجه شود هر یک از این ابعاد در صورت کنترل نشدن و مغایرت داشتن با هویت فرهنگی- مذهبی جامعه و کمرنگ شدن این موضوع در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها تبعاتی را در پی خواهد داشت که قابل جبران نخواهد بود و ممکن است زمینه‌ساز فرآیند نامطلوب فرار مغزها و تهاجم فرهنگی شود.

روش

پژوهش حاضر با توجه به هدف از نوع کاربردی و با توجه به نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی و از نوع پیمایشی است. و جامعه آماری این پژوهش متخصصان حوزه بین‌المللی شدن دانشگاه تهران، از جمله ۴۸ نفر از کارشناسان معاونت بین‌الملل دانشگاه تهران، مشاوران بین‌الملل دانشکده‌های دانشگاه تهران و همچنین هماهنگ‌کننده‌های امور بین‌الملل رئیس دانشگاه تهران بودند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته و بررسی اسناد استفاده شد. مراحل تنظیم پرسشنامه به شرح زیر بود:

- ۱- تنظیم هدف‌ها و سؤال‌های کلی پژوهش
- ۲- بررسی پیشینه نظری و مطالعه ابزارهای موجود در این حوزه
- ۳- جمع‌بندی و استخراج مؤلفه‌های مطرح در ادبیات پژوهش به منظور طراحی گویه‌ها
- ۴- اتخاذ مدل فرآیند بین‌المللی شدن نایت به عنوان چارچوب تنظیم گویه‌ها
پیرامون بین‌المللی شدن. شایان ذکر است که دلیل این انتخاب در درجه نخست به این خاطر بوده است که این مدل فرآیندی، در توصیف بین‌المللی

شدن یک مؤسسه دانشگاهی جامعیت لازم را دارد و ثانیاً این مدل در کارهای پژوهشی جدید انجام شده در این حوزه نیز از مقبولیت لازم بهره مند است. به منظور کسب اطلاعات دقیق‌تر سؤال‌هایی در راستای اهداف و موانع بین‌المللی شدن نیز به پرسشنامه اضافه شد. بعد از طی این مراحل محورهای اصلی پرسشنامه در سه بخش مجزا تدوین شد:

الف. وضعیت هدف‌های دانشگاه تهران در ارتباط با بین‌المللی شدن (۷ سؤال)

ب. وضعیت فعالیت‌های دانشگاه تهران در ارتباط با بین‌المللی شدن (۴۱ سؤال)

ج. موانع بین‌المللی شدن در دانشگاه تهران (۱۱ سؤال)

برای تعیین روایی پرسشنامه نیز از نظر متخصصان این حوزه استفاده شد. بعد از طی همه این مراحل پرسشنامه محقق‌ساخته، به منظور بررسی وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران با استفاده از طیف شش‌تایی (خیلی زیاد=۶، نسبتاً زیاد=۵، زیاد=۴، کم=۳، نسبتاً کم=۲، خیلی کم=۱) تدوین شد؛ در این پژوهش پایایی ابزار از طریق روش آلفای کرونباخ حاصل شده است. مقادیر پایایی به دست آمده برای ابزار پژوهش بیان‌کننده پایایی مناسب ابزار است:

جدول ۲: ضرایب پایایی به دست آمده برای ابزار پژوهش

وضعیت موجود	وضعیت مطلوب	کل
۰/۹۰	۰/۹۶	۰/۹۳

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین) و آمار استنباطی (t تک متغیره، خی دو، فریدمن و آزمون ویلکاکسون) استفاده شد. برای نشان دادن مطلوبیت هر یک از عوامل یک طیف سه قسمتی طراحی شده است که عبارت هستند از مطلوب، نسبتاً مطلوب و نامطلوب. جدول زیر طیف مطلوبیت را بر روی گزینه‌های زیر نشان می‌دهد:

مطلوب	نسبتاً مطلوب	نامطلوب
۶	۴/۳۳	۲/۶۷

برای پاسخ به سؤال‌های اصلی پژوهش، در ابتدا وضعیت موجود بین‌المللی شدن دانشگاه تهران در ابعاد هدف‌ها، فعالیت‌ها و موانع بین‌المللی شدن دانشگاه تهران بررسی و سپس

وضعیت مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران در ابعاد هدف‌ها و فعالیت‌ها از دیدگاه صاحب‌نظران ارائه می‌شود؛ در پایان وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران مقایسه می‌شود.

سؤال اول پژوهش: «وضعیت موجود بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران چگونه است؟» وضعیت موجود هدف‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران: بر اساس اطلاعات حاصل از داده‌ها، میانگین مربوط به هدف‌های ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین‌فرهنگی در دانشجویان به‌عنوان شهروند جهانی) ۲/۸۰، بهبود کیفیت آموزش ۳/۳۵، بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی ۳/۲۵، ارائه خدمات به جامعه ۳/۳۸، تأمین منابع مالی جدید ۳/۷۰ و افزایش شهرت دانشگاه ۳/۰۴ است. با توجه به میانگین‌های به‌دست آمده و قرار دادن نتایج در طیف سه قسمتی، نتایج پژوهش حاکی از آن است که وضعیت موجود بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران پیرامون هدف‌های ششگانه بین‌المللی در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد. علاوه بر این، برای ارائه پاسخ مناسب به سؤال اول پژوهش از آزمون خی دو استفاده شد. نتایج تحلیل جدول ۳ حاکی از آن است که سطح معناداری برای هدف‌های ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین‌فرهنگی در دانشجویان (به‌عنوان شهروند جهانی)، بهبود کیفیت آموزش، بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی، ارائه خدمات به جامعه، افزایش شهرت دانشگاه، تأمین منابع مالی جدید در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

جدول ۳: بررسی وضعیت موجود بین‌المللی شدن اهداف دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

سؤال	میانگین	سطح مطلوبیت	سطح معناداری	درجه آزادی	خی دو
۱ ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین‌فرهنگی در دانشجویان (به‌عنوان شهروند جهانی)	۲/۸۰	نسبتاً مطلوب	۰/۰۲۶	۶	۱۴/۳۷
۲ بهبود کیفیت آموزش	۳/۳۵	نسبتاً مطلوب	۰/۰۰۷	۶	۱۷/۸۷
۳ بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی	۳/۲۵	نسبتاً مطلوب	۰/۰۴۲	۶	۱۳/۰۶
۴ ارائه خدمات به جامعه	۳/۳۸	نسبتاً مطلوب	۰/۰۰۰	۵	۲۸/۰۰
۵ افزایش شهرت دانشگاه	۳/۷۰	نسبتاً مطلوب	۰/۰۰۱	۶	۲۳/۱۲
۶ تأمین منابع مالی جدید	۳/۰۴	نسبتاً مطلوب	۰/۰۰۰	۶	۲۹/۲۵
هدف موجود در کل	۳/۲۵	نسبتاً مطلوب			

نتایج به دست آمده در این بخش با نتایج پژوهش رحمتی (۱۳۸۲)، عصاره، خسروی نژاد و الهام پور (۱۳۹۰)، تام‌باسیا (۲۰۰۵)، پیاج (۲۰۰۷)، هایل (۲۰۰۸)، سیاح (۲۰۰۹)، اویلر^۱ (۲۰۰۹)، چیلدرس^۲ (۲۰۰۹)، بستروم (۲۰۱۰) همسو است.

وضعیت موجود فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران: بر اساس اطلاعات حاصل از داده‌ها، میانگین مربوط به هر یک از مؤلفه‌های فرآیند بین‌المللی شدن به تفکیک عبارت بودند از: آگاهی ۲/۷۲، تعهد ۳/۲۱، برنامه‌ریزی ۲/۹۳، عملیاتی کردن برنامه‌ها ۲/۷۳، بازبینی ۳/۳۷ و تقویت ۳/۰۶. با عنایت به بخش دوم سؤال‌های پرسشنامه پیرامون وضعیت موجود فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران، نتایج پژوهش حاکی از آن است که با توجه به پیوستار تعیین شده برای طیف پاسخ‌های پرسشنامه، میانگین مؤلفه‌های مربوط به آگاهی، تعهد، برنامه‌ریزی، عملیاتی کردن برنامه‌ها، تقویت و بازبینی همگی در قسمت میانی پیوستار قرار گرفته‌اند که بر این اساس در سطح نسبتاً مطلوب گزارش شده‌اند. بر همین اساس در مجموع می‌توان گفت فعالیت‌ها یا به عبارتی مؤلفه‌های ششگانه فرآیند بین‌المللی شدن در دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب نظران در سطح نسبتاً مطلوب ارزیابی شده است. نتایج حاصل از بررسی این فرض آماری که آیا میانگین نظر صاحب نظران پیرامون هر یک از مؤلفه‌های فرآیند بین‌المللی شدن متفاوت از میانگین استاندارد جامعه است یا خیر؟ با توجه به جدول ۴ نشان می‌دهد که t مشاهده شده در سطح ۰/۰۵ برای مؤلفه‌های آگاهی، برنامه‌ریزی، عملیاتی کردن برنامه‌ها و تقویت معنادار است، ولی برای مؤلفه‌های تعهد و بازبینی معنادار نیست. نتایج به دست آمده در این بخش با نتایج پژوهش قاهری (۱۳۸۴)، بازرگان (۱۳۸۶)، شاهی، نوه‌ابراهیم و مهرعلیزاده (۱۳۸۷)، کلینجر^۳ (۲۰۰۵)، رامبلی^۴ (۲۰۰۷)، بندریس (۲۰۰۷)، چیلدرس (۲۰۰۹)، باو (۲۰۰۹)، هارد^۵ (۲۰۱۰) همسو است.

1. Oylar
2. Childress
3. Klienger
4. Rumbley
5. Harder

جدول ۴: آزمون t تک متغیره برای بررسی وضعیت موجود فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

آزمون آماری متغیر	مقدار t	برای مقایسه میانگین‌ها: t تک متغیره		
		درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها
آگاهی	- ۵/۳۵	۳۱	۰/۰۰۰	- ۰/۷۷
تعهد	- ۱/۳۹	۳۱	۰/۱۷۴	- ۰/۲۸
برنامه‌ریزی	- ۳/۸۸	۳۱	۰/۰۰۱	- ۰/۵۶
عملیاتی کردن برنامه‌ها	- ۶/۰۹	۳۱	۰/۰۰۰	- ۰/۷۶
بازبینی	- ۰/۶۶	۳۱	۰/۵۱۴	- ۰/۱۲
تقویت	- ۲/۶۷	۳۱	۰/۰۱۲	- ۰/۴۳

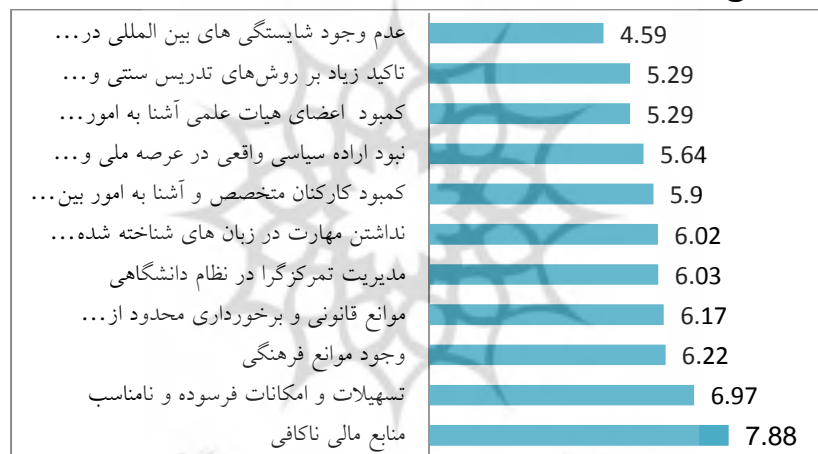
وضعیت موانع بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به نظر پاسخ‌دهندگان از جمله عمده‌ترین موانع بین‌المللی شدن دانشگاه تهران را می‌توان به ترتیب وجود منابع مالی ناکافی، تسهیلات و امکانات فرسوده و نامناسب، وجود موانع فرهنگی، موانع قانونی و بهره‌مندی محدود از استقلال دانشگاهی، مدیریت تمرکزگرا در نظام دانشگاهی، نداشتن مهارت در زبان‌های شناخته شده بین‌المللی (مانند انگلیسی)، کمبود کارکنان متخصص و آشنا به امور بین‌الملل، نبود اراده سیاسی واقعی در عرصه ملی و دانشگاهی برای بین‌المللی شدن، کمبود اعضای هیأت علمی آشنا به امور بین‌الملل، تأکید زیاد بر روش‌های تدریس سنتی و عدم پذیرش الگوهای جدید تدریس و در نهایت نبود شایستگی‌های بین‌المللی در مدیران ارشد دانشگاه را برشمرد. نتایج به‌دست آمده در این بخش نتایج پژوهش مرجان رحمتی (۱۳۸۲)، منتظر (۱۳۸۷)، فتحی و اجارگانه، زارع و یمنی (۱۳۸۸)، عصاره، خسروی نژاد و الهام‌پور (۱۳۹۰)، سیاح (۲۰۰۹)، اویلر (۲۰۰۹)، بروس (۲۰۰۹)، باو (۲۰۰۹)، بستروم (۲۰۱۰)، یوکی و اتابا^۲ (۲۰۱۰) را تأیید می‌کند.

1. Brouce
2. Wataba

جدول ۵: نتایج آزمون فریدمن

مؤلفه	آزمون استنباطی
تعداد نمونه	۲۹
خی دو	۲۴/۸۴۱
درجه آزادی	۱۰
درجه معناداری	۰/۰۶

در این بخش برای اولویت‌بندی موانع بین‌المللی شدن از آزمون فریدمن استفاده شده است. در اینجا آزمون فریدمن برای بررسی این سؤال به کار رفت که رتبه‌بندی هر یک از موانع در این پژوهش چگونه است؟ موانع بین‌المللی شدن را نیز می‌توان با توجه به نتایج آزمون فریدمن به شرح زیر اولویت‌بندی کرد:

نمودار ۳: بررسی وضعیت موانع بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

سؤال دوم پژوهش: «وضعیت مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران چگونه است؟» وضعیت مطلوب هدف‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران: بر اساس اطلاعات حاصل از داده‌ها، میانگین مربوط به هدف‌ها ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین فرهنگی در دانشجویان (به‌عنوان شهروند جهانی) ۵/۲۱، بهبود کیفیت آموزش ۵/۳۷، بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی ۵/۳۴، ارائه خدمات به جامعه ۵/۲۶، تأمین منابع مالی جدید ۵/۵۳، و افزایش شهرت دانشگاه ۵/۵۰ است. بر همین اساس و با توجه به میانگین‌های به‌دست آمده، نتایج پژوهش حاکی از آن است که وضعیت مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران پیرامون هدف‌های ششگانه بین‌المللی در سطح مطلوبی قرار دارد. از طرفی برای

ارائه پاسخ مناسب به سؤال دوم پژوهش از آزمون‌های دو استفاده شد. نتایج حاصل از جدول ۶ حاکی از آن است که سطح معناداری برای هدف‌های ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین‌فرهنگی در دانشجویان (به‌عنوان شهروند جهانی)، بهبود کیفیت آموزش، بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی، ارائه خدمات به جامعه، افزایش شهرت دانشگاه، تأمین منابع مالی جدید در سطح ۰/۰۵ معنادار است. نتایج به‌دست آمده در این بخش، نتایج پژوهش نایت (۱۹۹۴)، کورتز^۱ (۲۰۰۴)، جانگ^۲ (۲۰۰۹) را تأیید می‌کند.

جدول ۶: بررسی وضعیت مطلوب هدف‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

سؤال	میانگین	وضعیت مطلوبیت	سطح معناداری	درجه آزادی	خی‌دو
۱ ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین فرهنگی در دانشجویان (به‌عنوان شهروند جهانی)	۵/۲۱	مطلوب	۰/۰۰۱	۳	۱۹/۸۵
۲ بهبود کیفیت آموزش	۵/۳۷	مطلوب	۰/۰۰۰	۳	۳۶/۲۸
۳ بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی	۵/۳۴	مطلوب	۰/۰۰۰	۳	۲۷/۳۵
۴ ارائه خدمات به جامعه	۵/۲۶	مطلوب	۰/۰۱۰	۲	۱۱/۴۲
۵ افزایش شهرت دانشگاه	۵/۵۳	مطلوب	۰/۰۰۰	۳	۲۷/۷۱
۶ تأمین منابع مالی جدید	۵/۵۰	مطلوب	۰/۰۰۲	۲	۱۲/۲۸
هدف مطلوب در کل	۵/۳۶				

وضعیت مطلوب فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران: بر اساس اطلاعات حاصل از داده‌ها، میانگین مربوط به عامل آگاهی ۵/۱۵، تعهد ۵/۳۰، برنامه‌ریزی ۵/۰۹، عملیاتی کردن برنامه‌ها ۵/۱۴، بازبینی ۵/۲۶، و تقویت ۵/۲۸ است. با توجه به پیوستار تعیین شده برای طیف پاسخ‌های پرسشنامه، میانگین مؤلفه‌های مربوط به آگاهی، تعهد، برنامه‌ریزی، عملیاتی کردن برنامه‌ها، تقویت و بازبینی همگی در قسمت بالای پیوستار قرار گرفته‌اند که بر این اساس در سطح مطلوب گزارش شده‌اند.

1. Courts

2. Jang

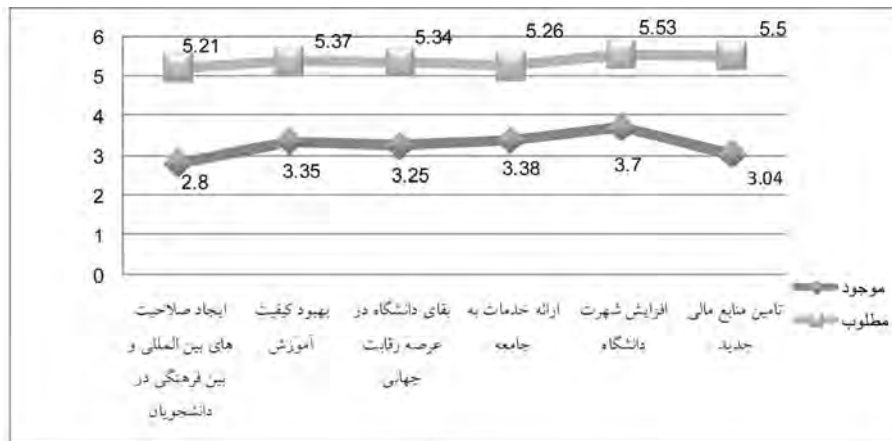
جدول ۷: بررسی وضعیت مطلوب فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

برای مقایسه میانگین‌ها: t تک متغیره				آزمون آماری
مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین‌ها	متغیر
۱۰/۸۳	۲۸	۰/۰۰۰	۱/۶۵	آگاهی
۱۲/۴۸	۲۸	۰/۰۰۰	۱/۸۰	تعهد
۹/۹۵	۲۸	۰/۰۰۰	۱/۵۹	برنامه‌ریزی
۱۲/۳۷	۲۸	۰/۰۰۰	۱/۶۴	عملیاتی نمودن برنامه‌ها
۱۲/۷۲	۲۸	۰/۰۰۰	۱/۷۶	بازبینی
۱۳/۵۶	۲۸	۰/۰۰۰	۱/۷۸	تقویت

بر همین اساس در مجموع می‌توان گفت فعالیت‌ها یا به عبارتی مؤلفه‌های ششگانه فرآیند بین‌المللی شدن در دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران در سطح مطلوبی ارزیابی شده است. نتایج به‌دست آمده در این بخش، نتایج پژوهش کورتز (۲۰۰۴)، نایت (۱۹۹۴)، جانگ (۲۰۰۹) را تأیید می‌کند.

سؤال سوم پژوهشی: «آیا بین وضعیت موجود و مطلوب بین‌المللی شدن دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟»

مقایسه وضعیت موجود و مطلوب هدف‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران: با بررسی نتایج به‌دست آمده مشاهده می‌شود و همان‌طور که در جدول زیر مشاهده می‌شود، فاصله جالب‌توجهی بین وضعیت موجود و مطلوب اهداف بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران وجود دارد. در این بخش برای مقایسه وضعیت موجود و مطلوب اهداف بین‌المللی شدن دانشگاه تهران و همچنین برای پاسخ به این سؤال از آزمون ویلکاکسون استفاده شده است، همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود در تمام موارد اختلاف مشاهده شده در توزیع فراوانی گویه‌ها با توجه به خی دو مشاهده شده و سطح معناداری به‌دست آمده در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

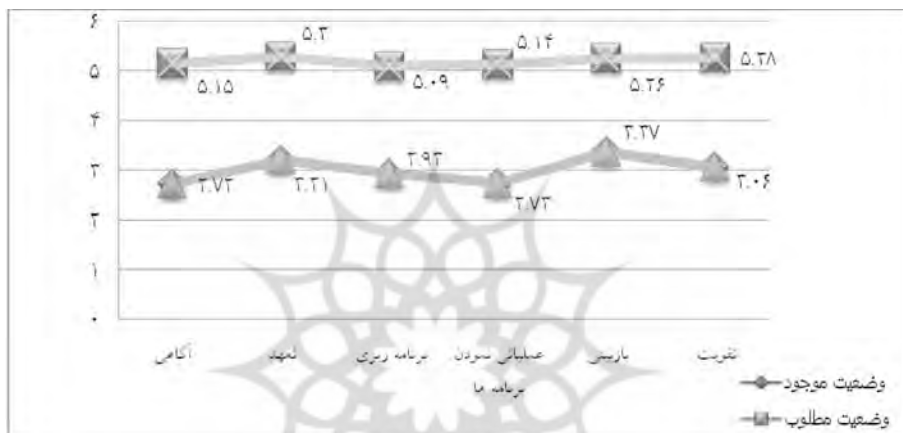
نمودار ۴: بررسی مقایسه‌ای وضعیت موجود و مطلوب هدف‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

جدول ۸: بررسی مقایسه‌ای وضعیت موجود و مطلوب هدف‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

آزمون ویلکاکسون برای مقایسه اندازه‌های وابسته	آزمون آماری	
	مقدار Z	متغیر
۰/۰۰۰	-۴/۴۳	۱ ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین‌فرهنگی در دانشجویان (به‌عنوان شهروند جهانی)
۰/۰۰۰	-۴/۲۱	۲ بهبود کیفیت آموزش
۰/۰۰۰	-۴/۳۱	۳ بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی
۰/۰۰۰	-۴/۲۰	۴ ارائه خدمات به جامعه
۰/۰۰۰	-۴/۱۵	۵ افزایش شهرت دانشگاه
۰/۰۰۰	-۴/۳۷	۶ تأمین منابع مالی جدید

مقایسه وضعیت موجود و مطلوب فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران: با بررسی نتایج به‌دست آمده و همچنین بر طبق جدول زیر مشاهده می‌شود که فاصله جالب‌توجهی بین وضعیت موجود و مطلوب فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران وجود دارد. در این بخش برای مقایسه وضعیت موجود و مطلوب فعالیت‌های بین‌المللی شدن

دانشگاه تهران از آزمون ویلکاکسون استفاده شده است. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود در تمام موارد، اختلاف مشاهده شده در توزیع فراوانی گویه‌ها با توجه به خی‌دو مشاهده شده و سطح معناداری به دست آمده در سطح ۰/۰۵ معنادار است. نتایج به دست آمده در این بخش با نتایج پژوهش بازرگان (۱۳۸۶)، شاهی، نوه ابراهیم و مهرعلیزاده (۱۳۸۷)، منتظر (۱۳۸۷) را تأیید می‌کند.

نمودار ۵: مقایسه وضعیت موجود و مطلوب هدف‌ها بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

جدول ۹: وضعیت موجود و مطلوب فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب‌نظران

آزمون آماری		
متغیر	مقدار Z	سطح معناداری
۱ آگاهی	- ۴/۵۵	۰/۰۰۰
۲ تعهد	- ۴/۳۹	۰/۰۰۰
۳ برنامه‌ریزی	- ۴/۵۳	۰/۰۰۰
۴ عملیاتی کردن برنامه‌ها	- ۴/۶۳	۰/۰۰۰
۵ بازیابی	- ۴/۳۵	۰/۰۰۰
۶ تقویت	- ۴/۶۱	۰/۰۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

دانشگاه تهران، با توجه به چشم‌انداز و مأموریت خود و همچنین با توجه به قانون برنامه توسعه اقتصادی، ایجاد و توسعه مراکز بین‌المللی را در دستور کار خود قرار داده است؛ از طرفی معاونت امور بین‌الملل دانشگاه تهران که با هدف بین‌المللی‌سازی فعالیت‌ها و برنامه‌های دانشگاه تشکیل شده است، در تلاش است با انجام‌دادن مجموعه برنامه‌ها و فعالیت‌های هدفمند به ارتقاء کمی و کیفی فعالیت‌ها و جایگاه بین‌المللی دانشگاه تهران در عرصه جهانی اقدام کند. در راستای توجه به این نیاز، در پژوهش حاضر، بررسی وضعیت بین‌المللی شدن دانشگاه تهران در نظر گرفته شد. پژوهش حاضر با توجه به هدف از نوع کاربردی و با توجه به نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی و از نوع پیمایشی است.

با بررسی وضعیت موجود دانشگاه تهران و با توجه به نتایج پژوهش منتظر (۱۳۸۷) که نشان می‌دهد در دانشگاه‌های پیشرو از تعداد دانشجویان بین ۱۰۰۰۰ (دانشگاه متوسط) الی ۴۵۰۰۰ (دانشگاه بزرگ) است، دانشگاه تهران با داشتن ۳۲۰۰۰ نفر دانشجو، یکی از دانشگاه‌های نسبتاً بزرگ جهان محسوب می‌شود که بیش از ۴۰ درصد از این دانشجویان در مقاطع تحصیلات تکمیلی مشغول به تحصیل هستند. شاید این موضوع به خودی خود مسأله مهمی نباشد، لیکن توزیع جمعیت دانشجویی بین مقاطع تحصیلات تکمیلی و کارشناسی نکته حائز اهمیت است. در دانشگاه‌های پیشرو به طور متوسط ۳۵-۵۰ درصد از دانشجویان در مقاطع تحصیلات تکمیلی حضور دارند. علاوه بر این آمار نشان می‌دهد حدود ۵ درصد از جمعیت دانشجویی هر یک از دانشگاه‌های پیشرو جهان به دانشجویان خارجی اختصاص دارد، حال آنکه عدد ۰/۱ درصد در دانشگاه‌های ایران بیان‌کننده غفلت از این موضوع مهم است. دانشگاه تهران نیز تنها با داشتن ۱۰۴ دانشجوی خارجی در سال تحصیلی ۹۰-۸۹، که اغلب از کشورهای همسایه هستند نیز از این مقوله مستثنی نیست. تلاش برای جذب دانشجویان خارجی از یک سو مستلزم تغییر بینش در درون دانشگاه‌ها و ایجاد زیرساخت‌های جدید است که خود به ارتقاء سطح تعامل بین‌المللی دانشگاه‌ها کمک می‌کند و از سوی دیگر موجبات اشتغال دانشگاه‌ها را فراهم می‌کند. از تجارب بین‌المللی افراد فعال در حوزه بین‌المللی شدن دانشگاه تهران می‌توان به تجربه تحصیل در خارج از کشور، تجربه مربوط به تدریس در خارج از کشور، مسافرت‌های علمی و شرکت در کنفرانس‌های علمی مسئولان حوزه بین‌الملل

دانشگاه تهران و انجام دادن پژوهش‌های بین‌المللی این افراد اشاره داشت. نتایج پژوهش بروس (۲۰۰۹) نشان می‌دهد که وجود رهبری حرفه‌ای برای تلاش‌های بین‌المللی می‌تواند بسیار اثر بخش باشد. برای این امر وجود یک رئیس ارشد بین‌المللی با آزادی بین‌المللی در مؤسسات آموزش عالی ارتباط معناداری با بین‌المللی شدن آن‌ها داشته است. وجود پرسنل توانمند در ارتباط بین‌المللی و تمرکز بر تسهیل فعالیت بین‌المللی مرتبط دانشگاهیان نیز از جمله عوامل مؤثر بوده است. باو (۲۰۰۹) در همین راستا تجارب بین‌المللی مدیران، اعضای هیأت علمی و پرسنل حوزه بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها در پردیس مبدأ به لحاظ تدریس، پژوهش و خدمات مؤثر می‌داند.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که وضعیت موجود بین‌المللی شدن دانشگاه تهران از دیدگاه صاحب نظران پیرامون هدف‌های ششگانه بین‌المللی شدن یعنی ایجاد صلاحیت‌های بین‌المللی و بین فرهنگی در دانشجویان (به‌عنوان شهروند جهانی)، بهبود کیفیت آموزش، بقای دانشگاه در عرصه رقابت جهانی، ارائه خدمات به جامعه، تأمین منابع مالی جدید و افزایش شهرت دانشگاه در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد. از دلایل این امر کم توجهی به آخرین تحولات علمی و پژوهشی انجام شده در جهان اشاره کرد. در این خصوص باید اشاره کرد که هر کشور علاقه‌مند به بین‌المللی شدن آموزش عالی باید اقداماتی به منظور تسهیل آن انجام دهد، از جمله سیاستگذاری و تعهد ملی در خصوص گسترش این نوع آموزش، به‌طوری که چارچوب قانونی دسترسی به بازار آموزش عالی را فراهم کند. این اقدام باعث می‌شود که با تغییر دولت‌ها، سیاست آموزش عالی دگرگون نشود. بدین طریق، برنامه‌های آموزش عالی فراملی با تدوین بخشنامه‌های جدید متوقف نمی‌شود. اقدام دیگر، مربوط به تضمین کیفیت است. همان‌طور که نایت اذعان کرده است این امر مستلزم رعایت حداقلی از الزامات و نیز به رسمیت شناختن متقابل گواهینامه‌های تحصیلی، دانشنامه‌ها و اعتبار علمی آن‌هاست (نایت به نقل از بازرگان، حسین‌قلی‌زاده و دادرس، ۱۳۸۹: ۱۳).

پیرامون وضعیت موجود فعالیت‌های بین‌المللی شدن دانشگاه تهران، نتایج پژوهش حاکی از آن است که مؤلفه‌های مربوط به آگاهی، تعهد، برنامه‌ریزی، عملیاتی کردن برنامه‌ها، تقویت و بازبینی از دیدگاه صاحب نظران در سطح نسبتاً مطلوب ارزیابی شده است. از دلایل احتمالی نتایج حاصل می‌توان به مشارکت پایین اعضای هیأت علمی در فعالیت‌های بین‌المللی شدن

دانشگاه؛ کمبود پرسنل متخصص، باتجربه و آشنا با زبان خارجی مسئول انجام دادن فعالیت‌های بین‌المللی دانشگاه، نداشتن برنامه‌های عملیاتی مناسب در راستای اهداف راهبردی مربوط به بین‌المللی شدن و پیش‌بینی نکردن مجموعه فعالیت‌های متعدد برای تشویق و حمایت از فعالیت‌های بین‌المللی دانشگاه اشاره کرد. از دلایل دیگر این امر می‌توان به مشکلات اعزام استادان به فرصت‌های مطالعاتی خارج از کشور (از جمله اخذ روادید و هزینه‌های مربوط به سفر) به منظور برقراری ارتباطات مستمر علمی با استادان و متخصصان سایر کشورها اشاره کرد. همچنین، عدم تسهیل همکاری‌های علمی بین‌المللی با دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور، عدم امکان مبادله استاد و دانشگاه‌های بزرگ جهان، شرکت نداشتن دانشجویان در پروژه‌های بین‌المللی و اجرا نشدن پژوهش‌های بین‌المللی در ایران، از جمله دلایل احتمالی این نتیجه ذکر کرد.

نتایج پژوهش همچنین نشان می‌دهد، ناکافی بودن منابع مالی، تسهیلات و امکانات فرسوده و نامناسب، وجود موانع فرهنگی، موانع قانونی و بهره‌مندی محدود از استقلال دانشگاهی، مدیریت تمرکزگرا در نظام دانشگاهی، نداشتن مهارت در زبان‌های شناخته شده بین‌المللی، کمبود کارکنان متخصص و آشنا به امور بین‌الملل از جمله عمده‌ترین موانع بین‌المللی شدن دانشگاه تهران است. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش فتحی و اجارگاه، زارع و یمنی (۱۳۸۸) و همچنین سیاح (۲۰۰۹) انطباق دارد. از دلایل این امر می‌توان به تعدد نهادهای تصمیم‌گیر در ارتباط با دانشگاه، شفاف نبودن قوانین و آیین‌نامه‌ها در ارتباط با دانشگاه، پذیرفته نشدن جایگاه دانشگاه و آزادی آکادمیک توسط مسئولان رده بالای کشور اشاره کرد. از دیگر دلایل این امر وجود موانع سیاسی است. دولت‌ها به دلایل امنیتی دوست ندارند که مراکز دانشگاهی آن‌ها به روی همه دانشجویان جهان باز باشد. مراکز خصوصی که در زمینه آموزش عالی فعالیت می‌کنند نیز باید از قوانین دولت‌ها در خصوص آموزش عالی پیروی کنند. اما این تنها بخشی از موانع سیاسی آموزش عالی است؛ به عبارت دیگر، موانعی است که دولت‌های دانشجوی‌پذیر ایجاد می‌کنند و بخشی دیگر از موانع مربوط به دولت‌های دانشجوی‌فرست است. این دولت‌ها فرایند بین‌المللی شدن آموزش عالی را با مباحثی همچون فرار مغزها و تهاجم فرهنگی در ذهن خود تداعی می‌کنند. از نظر این دولت‌ها دانشجویان با هزینه کشور مادر تحصیلات مقدماتی را به پایان می‌رسانند و بهترین نخبگان برای ادامه تحصیل به کشورهای دیگر مهاجرت می‌کنند که حاصل آن یا فرار نخبگان است که هرگز بر نمی‌گردند و در صورت

بازگشت چنان شیفته فرهنگ کشور مقصد خود شده‌اند که فرهنگ آن کشور را ترویج می‌کنند که به آن مهاجم فرهنگی می‌گویند.

ریدینگز و گرین نیز بر اساس تحلیلی که از رشد فرهنگ جهانی و کاهش نقش دولت-ملت دارند، معتقد هستند که دانشگاه‌ها «انسجام فرهنگی و ملی» خود را از دست داده است یا بزودی خواهند داد (گرین به نقل از بنی عامریان و همکاران، ۱۳۹۳). نگرش مثبت و منفی متعددی نسبت به جهانی شدن و هویت ملی وجود دارد. از دید مثبت‌گرایان، جهانی شدن موجب پویایی و بالندگی هویت ملی می‌شود. زیرا ارزش هویت در بازار رقابت جهانی به میزان توان آن در رقابت و خودآگاهی و اعتماد به نفس و آگاهی از شرایط جدید بین‌المللی بستگی دارد (دهشیری، ۱۳۷۹). اما هنگامی که به جهانی شدن نه به‌عنوان فرایند، بلکه پروژه‌هایی نگاه شود که بخواهد تسلط همه جانبه فرهنگ غربی را در پی داشته باشد، جای شک و محل تأمل است. گرچه بین‌المللی کردن آموزش عالی (که در سایه جهانی شدن رخ می‌دهد) با تأثیرات در زمینه فرهنگی همراه خواهد بود، اما بی‌توجهی به هویت فرهنگی-مذهبی جامعه و کمرنگ شدن این موضوع در برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌ها در سایه مزایای این تغییر (از جمله مزایای اقتصادی آن)، تبعاتی را در پی داشت که با هزینه چند برابری سود اقتصادی آن جبران‌پذیر نخواهد بود. منطق آموزشی و دانشگاهی بین‌المللی شدن آموزش عالی، گرچه شاید چندان نیازی به بحث نداشته باشد، زیرا آموزش همواره تمایل به جهانی شدن داشته است و روابط علمی و معرفتی بین ملت‌ها و فرهنگ‌ها شناخته شده است. اما همواره خطر غلبه فرهنگ بیگانه بر فرهنگ و هویت فرهنگی آن جامعه را نیز در پی دارد. این مطلب نه به عنوان نگرشی بدبینانه، بلکه محتاط و آینده‌نگر در پی آن است تا سیاست‌گذاران در تلاش‌هایی که برای بین‌المللی کردن آموزش عالی انجام می‌دهند به مسأله هویت فرهنگی-مذهبی توجه کنند و حساسیت برنامه‌ریزان را برانگیزانند (بنی عامریان و همکاران، ۱۳۹۳).

از سویی استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات نیاز به تجدید ساختار و تغییرات سازمانی گسترده‌ای در نظام آموزش عالی دارد. ناآشنایی مسئولان امر با فناوری اطلاعات و ارتباطات و نبود انعطاف در نظام‌های آموزش عالی به منظور واکنش مناسب داشتن در برابر نیازهای در حال تحول دنیای علم و فناوری را می‌توان از جمله دلایل احتمالی این نتیجه ذکر کرد. در حال حاضر، روش‌های تدریس سنتی که در آن اغلب، دانشجو منفعل و مدرس فعال است، در

دانشگاه‌ها رایج است. بی‌تردید، بین‌المللی شدن آموزش عالی در روش‌های تدریس تأثیر بسیار خواهد گذاشت، ولی همان‌طور که نتایج نشان داد، کمبود امکانات و تجهیزات برای بین‌المللی کردن برنامه درسی در آموزش عالی و برقراری ارتباطات علمی با دانشگاه‌های معتبر خارجی و آشنایی ناکافی استادان با روش‌های تدریس تأثیر بسیار خواهد داشت.

از طرفی، با توجه به اینکه یکی از گام‌های مؤثر برای موفقیت در بین‌المللی شدن در هر مرحله‌ای، داشتن مهارت در زبان‌های شناخته شده بین‌المللی همچون زبان انگلیسی است، مسئولان امر باید با اجرای آن دسته از سیاست‌گذاری‌های عمومی که مهارت‌های دانشجویان را برای استفاده از منابع علمی روز افزایش می‌دهد، امکان استفاده بهتر از فرصت‌ها را برای آن‌ها فراهم کند. در اینجا منظور از «توانمند ساختن» دانشجویان، مسلط ساختن آن‌ها به دو ابزار رایانه و زبان انگلیسی است. با توجه به اینکه عصر کنونی را عصر ارتباطات و اطلاعات می‌نامند و نقش اینترنت و منابع علمی منتشر شده در آن انکارناپذیر است، لزوم تسلط بر رایانه برای بهره گرفتن از منابع علمی موجود در اینترنت ضرورت دارد. از سوی دیگر نباید اهمیت تسلط بر زبان انگلیسی را به عنوان زبان بین‌المللی از نظر دور داشت که مطالب علمی چه به صورت الکترونیک و چه به صورت مکتوب به این زبان منتشر می‌شوند. آموزش رایانه و زبان انگلیسی باید از حاشیه خارج شده و مانند دروس اصلی به متن آورده شوند. زبان انگلیسی نیز باید آن چنان آموزش داده شود که دانشجویان را مسلط به مکالمه و ترجمه متون انگلیسی کند. طبیعتاً راه ایجاد انگیزه در دانشجویان به تشویق آن‌ها به استفاده از منابع اینترنتی و انگلیسی زبان برای پژوهش است تا ضرورت آموختن این دروس برای آن‌ها بهتر روشن شود و در آموختن آن جدیت بیشتری به خرج دهند. باید در نظر داشت یکی از معیارهای بررسی کیفیت آموزش دانشگاه در رتبه‌بندی جهانی، میزان جوایز علمی است که دانشجویان یک دانشگاه در عرصه بین‌المللی کسب می‌کنند و همچنین میزان مقالاتی است که دانشجویان آن دانشگاه در مجلات یا کنفرانس‌های علمی بین‌المللی منتشر می‌کنند.

پیشنهادات اجرایی برخاسته از پژوهش به شرح زیر است:

- افزایش عضویت‌ها در آژانس‌های بین‌المللی مرتبط با آموزش عالی و فعال بودن در عرصه این مجامع.

- برگزاری دوره‌های آموزش با محوریت همکاری‌های بین‌المللی برای کادر اداری و اجرایی دانشگاه.
- تقویت برنامه چند زبانی در دانشگاه و تقویت کرسی‌های زبان انگلیسی در دانشگاه.
- تقویت و ایجاد تسهیلات برای مبادله دانشجو و کادر آموزشی.
- برنامه‌ریزی برای شناسایی مدارک دانشگاهی در سطح منطقه‌ای و سپس جهانی.
- انعقاد یادداشت‌های تفاهم علمی.
- برگزاری هر چه بیشتر دوره‌های مشترک آموزش در مقاطع مختلف به ویژه کارشناسی ارشد و دکترا.
- افزایش اجرای پروژه‌های مشترک تحقیقاتی.
- بازنگری برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها و ارائه دروس با محتوای مسائل جامعه جهانی و بین‌المللی و تقویت دروس تطبیقی.
- تقویت جدی امکان بهره‌گیری کادر هیأت علمی و دانشجویان از فناوری‌های ارتباطات.
- برگزاری هر چه بیشتر همایش‌های بین‌المللی.
- افزایش حمایت‌های مالی برای انجام دادن فعالیت‌های مرتبط با بین‌المللی شدن دانشگاه تهران.
- ایجاد سیستم‌های بازبینی کیفیت فعالیت‌های مربوط به بین‌المللی شدن در سطح دانشگاه، دانشکده و گروه.

و در نهایت پیشنهاد می‌شود بعد بین‌المللی شدن آموزش عالی از طریق افزودن مؤلفه‌ها و نشانگرهای ویژه‌ای پیرامون دانشجویان، همکاری‌های پژوهشی و برگزاری دوره‌های مشترک بین‌المللی و... در جریان فرآیندهای ارزیابی درونی و بیرونی دانشگاه‌ها ملاحظه شود تا به‌واسطه انجام یک ارزیابی جامع و کامل از فعالیت‌ها و فرآیندهای دانشگاهی، زمینه‌ای برای ترسیم یک چشم‌انداز جامع راهبردی و مدیریتی فراهم شود تا از این طریق گام‌های مؤثری برای ارتقاء کیفیت فعالیت‌های دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی برداشته شود.

منابع:

- آراسته، حمید رضا (۱۳۸۷). جهانی شدن و آموزش عالی در دنیای در حال تغییر، رهیافت، ۴۲، ۳۹-۴۵.
- آراسته، حمیدرضا، سبحانی نژاد، مهدی و همایی، رضا (۱۳۸۷). وضعیت دانشگاه‌های شهر تهران در عصر جهانی شدن از دیدگاه دانشجویان، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۵۰، ۶۶-۴۷.
- بازرگان، عباس (۱۳۸۶). بررسی آموزش فراملی در ایران و پیشنهاد ساختار مناسب برای تضمین کیفیت آن، تهران: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
- بازرگان، عباس (۱۳۸۸). ظرفیت سازی برای تضمین کیفیت آموزش مهندسی در ایران، ضرورت ملی و فرصت‌سازی برای عرضه آموزش مهندسی فراملی، فصلنامه آموزش مهندسی ایران، ۱۱(۸۳): ۳۸-۲۹.
- بازرگان، عباس، حسین قلی‌زاده، رضوان و دادرس، محمد (۱۳۸۹). نگاهی به آموزش عالی فراملی در کشور ایران: مسائل و چشم‌انداز، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۵۸، ۱۷-۱.
- بخشی شیخ احمد، مهدی و بهاری، بهنام (۱۳۸۷). دیدگاه‌های مختلف درباره جهانی شدن فرهنگی و چالش‌های فرهنگ دانشجویی، دانشگاه اسلامی، ۱۰۰، ۴۰-۸۳.
- برنامه استراتژیک و برنامه پنج‌ساله دانشگاه تهران (۱۳۸۴-۱۳۸۹).
- برنامه پنج‌ساله دوم دانشگاه تهران (۱۳۹۴-۱۳۹۰).
- بنی‌عامریان، مریم، جوادی پور، محمد، حکیم‌زاده، رضوان و نجفی، علیرضا (۱۳۹۳). جایگاه هویت فرهنگی - مذهبی ایران در بین‌المللی کردن آموزش عالی. همایش بین‌المللی توسعه آموزش عالی فرامرزی: فرصت‌ها و چالش‌ها.
- پورعزت، علی‌اصغر، خواستار، حمزه، طاهری عطار، غزاله، فراچی، محمد مهدی و نرگسیان، عباس (۱۳۸۷). الگوی مطلوب طراحی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ایران در عصر جهانی شدن، دانشگاه آزاد اسلامی، ۴۰، ۲۲-۳.
- دهشیری، محمد رضا (۱۳۷۹). جهانی شدن و هویت ملی، نشریه علوم سیاسی مطالعات ملی، پاییز (۵): ۷۱-۱۰۰.

رحمتی، مرجان (۱۳۸۲). بررسی پدیده‌های جهانی شدن و آموزش عالی از دیدگاه مدیران ارشد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی. دانشگاه شهید بهشتی.

عصاره، علیرضا، خسروی نژاد، شهرزاد و الهام‌پور، حسین (۱۳۹۰). بررسی موانع بین‌المللی‌سازی برنامه‌های درسی دانشگاه‌های آزاد منطقه ۶ (استان خوزستان) از دیدگاه اعضای هیأت علمی این دانشگاه‌ها، مجموعه مقالات سومین همایش ملی آموزش.

فتیحی واجارگاه، کوروش، زارع، عذرا و یمنی، محمد (۱۳۸۸). بررسی موانع بین‌المللی‌سازی برنامه درسی آموزش عالی از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۵۴، ۶۳-۸۲.

قانون برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۴-۱۳۹۰).

منتظر، غلامعلی (۱۳۸۷). مکتب و مکان دانشگاه (کنکاشی در جایگاه علمی دانشگاه‌های برگزیده ایران و جهان). تهران: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور.

- Bao, L. (2009). *Faculty Development and Campus Internationalization A Case Study*, Doctoral dissertation, Drake University.
- Bendriis, R. (2007). *Internationalization efforts at state universities in Florida*, Doctoral dissertation the University of Central Florida.
- Bostrom, Ch. A. (2010). Diffusion of Internationalization in Turkish Higher Education. *Journal of Studies in International Education*, 14, 143-160.
- Bruce, R. G. (2009). *Institutional Design and Internationalization of U.S. Postsecondary Education Institutions*, Dissertation for the Degree Doctor of Philosophy, the Ohio State University.
- Childress, Lisa K. (2009). Internationalization Plans for Higher Education Institutions. *Journal of Studies in International Education*, 13, 289-309.
- Courts, D. A. (2004). *Internationalizing an Institution: an emerging model of effective leadership, Infrastructure and Cultural Factors*. Doctoral dissertation, West Virginia University.
- De wit, H.; Jaramillo, C.; Isabel, A.; Gacel, J. & Knight, J. (2005). *Higher Education in Latin America: The International Dimension*, Washington D.C.: The World Bank.
- Harder, J. N. (2010). *Internationalization Efforts in United States Community Colleges: A comparative Analysis of Urban, Suburban and Rural Institution* Doctoral dissertation. Old Dominion University.
- Hayle, E. M. (2008). *Education Benefits of Internationalizing Higher Education: The Student's Perspectives. The Student's Perspectives, A thesis for the degree of master of Education*, Queen's University, Kingston, Ontario,

Canada.

- Klieger, C. J. (2005). *A tangled web: International Student, Study abroad, and internationalization at an American University*, A Dissertation for the degree of doctor of education.
- Knight, J. N. (2004). Internationalization Remodeled: Definitions, Approaches, and Rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8, 5-31.
- Knight, J. N. (2007). Internationalization: Concepts, Complexities and Challenges. James J.F. Forest and Philip G. Altbach (eds.), *International Handbook of Higher Education*, Springer: 207–227.
- Myoubi, M. R. ,& Massoud, k. H. (2007). The Strategy of Internationalization In universities. A quantitative evaluation of the intent and implementation iv UK universities. *International Journal of Educational Management*, 21 (4): 329 – 349.
- OECD (2011). *Education at a Glance*. OECD: Paris.
- Piaget, E. S. (2007). *Internationalization and Higher Education: Understanding the impact of Short-term Study Abroad*. A Dissertation for the Degree Doctor of education. Arizona state university.
- Qiang, Zh. (2003). Internationalization of Higher Education: toward a conceptual framework. *Policy Future in Education*, 1 (2): 248-270.
- Rumbley, E. L. (2007). *Internationalization in the University of Spain: opportunities, imperatives, and outcomes*, Doctoral dissertation, Boston College.
- Siah, F. (2009). *Internationalization of higher education in Iran: An interpretive case study of perceptions of a selected group of university professors*, Doctoral dissertation, University of Hawai'i at Manoa.
- Tambascia, J. A. (2005). *Internationalization of Higher Education: A Case Study of a private U.S. Research University*, Doctoral Dissertation, University of Southern California.
- Watabe, Y. (2010). *Japanese Approaches to Organizational Internationalization of Universities: A Case Study of Three National University Corporations*, Doctoral dissertation, The University of Minnesot.

**Investigating the Current and Optimal Status of
Internationalization of Higher Education from the
Experts' views: A Case Study of University of Tehran**

Neda Esmaeilnia¹

Lecturer, Payame Noor University

Abolghasem Naderi

Faculty member, University of Tehran, Tehran, Iran

Hamidreza Arasteh

Faculty member, Kharazmi University, Tehran, Iran

Abstract:

The aim of the present research was to investigate the current and ideal international status of Tehran University from the experts' points of view. The sample of the study was selected from among the professionals in the area of internationalization and consisted of 48 experts in University of Tehran (including the dean of the university, international counselor of faculties and the co-coordinator for international affairs). To collect the data of this descriptive study, a researcher-made questionnaire based on Likert scale, spectrum and documents, and evidence and observations were employed. The reliability of the questionnaire was obtained using Cronbach alpha and it turned out to be 0.93. To analyze the data, descriptive (frequency, percentage, mean) and inferential statistics (one sample t-test, chi square, Friedman and Wilcoxon tests) were used. The results of the study revealed that the international status of Tehran University is in a fairly optimal level. According to the experts' views, the components of cognizance, commitment, planning,

¹. n.esmaeilnia44@gmail.com

DOI: 10.22051/jontoe.2017.7277.1062

Reseived:2015/11/6

Accepted:2017/1/31

program-making, and reinforcement were at a fairly ideal level. With regard to the respondents' opinions, the shortage of financial resources, old and inappropriate facilities, and cultural obstacles were the main problems facing the internationalization of University of Tehran. The results of the study also revealed a meaningful gap between the present and ideal condition of internationalization process of this university.

Keywords: Higher Education; Internationalization; University of Tehran

